

Remissyttrande

Datum 2023-09-19

Diarienummer RS 2023-02846

Ert diarienummer KN2023 - 03016

Klimat- och näringslivsdepartementet

Värdet av vinden – Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)

Sammanfattning

Västra Götalandsregionen (VGR) väljer att lämna yttrande på de förslag som riktar sig till att öka incitamenten för kommunerna att tillstyrka mer vindkraft samt några av de rekommendationer som utredningen föreslår.

VGR delar utredningens slutsats att ”tillräckliga incitament för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan bara kan uppnås genom en sådan intäkt som enbart kan åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning.” Alla förslag som utredningen tittat på som skulle stärka incitamenten för kommunerna strider mot direktiven eller uppnår inte syftet. VGR delar utredarens slutsats om att frågan om kommuners incitament skyndsamt bör beredas vidare inom Regeringskansliet.

VGR delar utredningens rekommendationer att:

- lagen om kommunal energiplanering ska ges en roll som ett sammanhållande ramverk för denna planering och att ett tillfälligt ekonomiskt stöd införs under åren 2024–2027 för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering. Enligt kap. 5.5 i utredningen.
- en ”utvecklingsoption” bör utredas vidare, enligt kap. 9.4 i utredningen.
- Att reglerna för hindersbelysning behöver ägnas fortsatt uppmärksamhet av regeringen, enligt kap. 9.5 i utredningen.

VGR har även några medskick:

- Den förslagna ersättningen till närboende är otydlig, då den påverkas av många faktorer. Men i väntan på vidare utredning och eventuellt införande av andra incitament hade den föreslagna ersättningen likväl varit ett viktigt styrmedel för utökad etablering av vindkraft.
- Vi har analyserat fyra av relevanta projekt i Västra Götaland och samtliga slår i 2% taket. I och med det blir ersättningen betydligt lägre än de exempel som nämns i utredningen.

Fördjupad beskrivning

VGR har under många år jobbat med vindkraft dels inom nätverket Power Väst, dels via helfinansierat uppdrag av Energimyndigheten kopplat till affärs- och näringslivsutveckling. Inom detta uppdrag har VGR levererat en rapport om vindkraftens lokal och regionala nyttor med förslag på incitament för att ytterligare stärka den.¹ Det är ett komplext område med flera faktorer som påverkar och begränsar möjligheterna till ekonomiska incitament som är tydlig, rättvisa, rättssäkra och kostnadseffektiva samt hur man ska förhålla sig till den befintliga utbyggnaden och tagna beslut.

Inom kraftsamling elektrifiering i den regionala utvecklingsstrategin har regionen kartlagt det ökade behovet av el fram till år 2030 samt fler scenarier till 2045. Det handlar om mellan 15-20 TWh i ökat elbehovet från industrin i Västra Götaland fram enbart till år 2030. Det vill säga en dubbling av den totala elanvändningen i regionen idag. Beskedet från Svenska kraftnät är att efter flera elnätstärkningar kan den initiala förfrågan på 1200 MW till 2030 mötas, fast då tidigast 2035. Den verkliga könen till 2030 för att möta utveckling i industri- och transportsektorn är ungefär dubbelt så stor och fortsätter att växa. Därför måste ytterligare lösningar så som flexibla avtal och lokal elproduktion fram, annars måste den gröna omställningen inom industrins och deras investeringar pausas till 2035. Vilket kommer påverkas deras konkurrenskraft, klimatpåverkan och slutligen påverka sysselsättningen i regionen.

Kommunerna har en mycket viktig roll för att kunna möjliggöra utvecklingen av elnät och elproduktion. Vindkraft på land står idag för den största tillförsel av el i regionen och förutsättningar för mer elproduktion är goda. Vindkraft är den energikälla som har störst potential att kostnadseffektivt kunna täcka delar av behovet fram till 2030. I den nationella vindkraftstrategin² lämnades ett förslag på att planera för 22,5 TWh i Västra Götaland. En analys av Energimyndighetens och Naturvårdsverkets områden som det var tänkt att länsstyrelsen jobba med, skulle det för 5 TWh behöva byggas i enbart 3 % av dessa områden och då är redan de största målkonflikterna exkluderade.

Utredningen har med sina direktiv och resurser gjort ett bra arbete och för ett klokt resonemang kring de olika förslagen. I och med uppdraget att utreda frågan har höga förväntningar skapats ute bland alla aktörer som tänks kunna påverkas av utredningens förslag och kanske främst ute i kommunerna. VGR väljer att lämna yttrande på de förslag som riktar sig till att öka incitamenten för kommunerna att tillstyrka mer vindkraft samt några av de rekommendationer som utredningen föreslår.

VGR yttrande på förslagen:

- Delar utredningens slutsats att ”tillräckliga incitament för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan bara kan uppnås genom en sådan intäkt som enbart kan åstadkommas genom statlig finansiering eller beskattning.”. alla förslag som utredning tittat på hamnar utanför målet eller strider mot

¹ [Lokal nytta vid vindkraftsetableringar, 2020-04-21](#)

² [Nationell strategi för en hållbar vindkraft, Energimyndigheten, ER 2021:02](#)

direktiven. Därför delar VGR utredarens slutsats om att frågan om kommuners incitament skyndsamt bör beredas vidare inom Regeringskansliet.

VGR delar utredningens rekommendationer:

- att lagen om kommunal energiplanering ska ges en roll som ett sammanhållande ramverk för denna planering och att ett tillfälligt ekonomiskt stöd införs under åren 2024–2027 för att stärka kommunernas förmåga till energiplanering. Enligt kap. 5.5 i utredningen.
VGR erbjuder redan idag stöd till de kommuner som vill jobba med att underlätta för ny elproduktion och/eller elnätsfrågor.³
- Att det bör utredas om vindkraftsprojektörer och ägare av fastigheter och byggnader, som ligger inuti den tänkta parken, ska ges möjlighet att teckna optionsavtal om förvärv av fastigheten eller byggnaden om vindkraftsparken erhåller tillstånd. Möjligheten bör i så fall kombineras med en regel om att miljöprövningen då ska bortse från att fastigheten eller byggnaden används för bostadsändamål. Enligt kap 9.4 i utredningen.
- Att reglerna för hindersbelysning behöver ägnas fortsatt uppmärksamhet av regeringen. Då de svenska regler skiljer sig avsevärt mot internationella (ICAOs) rekommendationer. Samt att Transportsstyrelsens rapport visar att alla studerade länder, varav flera medlemmar i Nato, använder minst en form av behovsstyrning. Enligt kap. 9.5 i utredningen.

VGR har även några medskick:

- Ersättningens till närboende kan upplevas otydligt även om den kopplar till värdet av elproduktionen. Nivå bestäms utav vindkraftverkets totalhöjd, avståndet, intäkten från elproduktionen samt taket på maxersättningen. Men i väntan på vidare utredning och eventuellt införande av andra incitament hade den föreslagna ersättningen likväl varit ett viktigt styrmedel för utökad etablering av vindkraft.
- Dessutom ser vi en regional skillnad i Västra Götaland kopplat till ersättning till närboende. Med hjälp av utredningens underlag har regionen räknat på fyra aktuella vindkraftsprojekt i Västra Götaland som byggdes 2021 eller som nu är under byggnation eller som upphandlas. Samtliga projekt slår i taket på den maximala ersättningen på 2% av den beräknad intäkten för vindkraftsparken. Enligt våra beräkningar hamnar ersättningen på mellan 14%-21%, vilket får till effekt att ersättningen behöver regleras ned. Ersättning minskar då kraftigt i relation till utredningens exempel se tabell nedan.

³ [Stöd till kommunernas elektrifieringsresa](#)

Tabell 1. Jämförelse med utredningens exempel med beräkning av att anpassas till taket på 2%. I exemplet har vi utgått från 16% som är snittet på hur stor ersättningen som skulle tillfalla närboende utan begränsning i fyra aktuella vindkraftsparker i Västra Götaland. *indikera en höjning till minimumbeloppet.

Hus	Intäktsdelning (kronor) vid genomsnittligt elpris på			Intäktsdelning (kronor) vid genomsnittligt elpris på, med hänsyn till ett tak på 2% mot 16%		
	40 öre/kWh	70 öre/kWh	100 öre/kWh	40 öre/kWh	70 öre kWh	100 öre/kWh
A	26 000	46 000	66 000	3 300	5 800	8 300
B	18 000	31 000	45 000	2 300	3 900	5 600
C	9 000	17 000	24 000	1 100	2 100	3 000
D	3 000	6 000	8 000	1 000*	1 000*	1 000

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Helén Eliasson (S)
Regionstyrelsens ordförande

Håkan Sandahl
Regiondirektör